

کتابچه

«اهم اقدامات مقابله و پیشگیری از خشونت علیه زنان و دختران»

مقدمه :

خشونت علیه زنان علت و معلول نقض حقوق انسانی زنان به شمار می‌رود. در واقع خشونت را می‌توان به قرار داشتن فرد انسانی در موقعیت و وضعیت ناسازگار با کرامت انسانی تعریف نمود.

بر این اساس، مسأله خشونت علیه زنان و ضرورت انکارناپذیر پرداختن ویژه به آن، دستگاه‌های قانون گذاری، قضایی و اجرایی جمهوری اسلامی ایران را بر آن داشته است تا در دو سطح اقدامات هنجارسازی و اجرایی (اعم از تصویب قانون، تدوین برنامه‌های آموزشی، حمایتی، مشاوره‌ای، احتیاطی و دیگر تدابیر متناسب)، پیشگیری، کنترل، کاهش و مقابله با خشونت علیه زنان، تعقیب و سزادهی عاملان و باز ادغام مجدد قربانیان در جامعه را در اهم اولویت‌های کاری خود بگنجانند.

در ادامه مهم ترین اقدامات صورت گرفته در این حوزه ارائه خواهند شد.

اهم اقدامات :

۱. اقدامات قاعده‌ساز در موضوع حمایت از زنان و دختران در برابر خشونت؛
۲. طرح‌های پیش‌نویس قاعده‌ساز در موضوع حمایت از زنان و دختران در برابر خشونت؛
۳. اقدامات اجرایی در موضوع حمایت از زنان و دختران در برابر خشونت؛
۴. فعالیت های مطالعاتی و انتشاراتی.

۱- اقدامات قاعده‌ساز در موضوع حمایت از زنان و دختران در برابر خشونت

اهم اقدامات

۱-۱- ابلاغ منشور حقوق شهروندی، توسط رئیس‌جمهور در سال ۱۳۹۵

این سند با هدف ارتقای حقوق شهروندی، و جهت تدوین برنامه و سیاست دولت، در آذر ماه سال ۱۳۹۵ توسط رئیس‌جمهور امضاء و مشتمل بر مجموعه‌ای از حقوق شهروندی است که یا در منابع نظام حقوقی ایران شناسایی شده‌اند، و یا دولت برای شناسایی، ایجاد، تحقق و اجرای آن از طریق اصلاح و توسعه نظام حقوقی و تدوین و پیگیری تصویب لوایح قانونی، هر اقدام قانونی لازم را انجام خواهد داد. این منشور در قسمت مربوط به سازوکار اجرایی، نهاد دستیار ویژه را برای نظارت، هماهنگی و پیگیری اجرای تعهدات مندرج در منشور پیش‌بینی نموده و دستگاه‌های تابعه قوه مجریه را ملزم ساخته است تا برنامه اصلاح و توسعه نظام حقوقی مربوط به آن دستگاه برای عملیاتی سازی مفاد مندرج در منشور را در مهلت‌های زمانی مقرر در منشور ارائه نمایند. از این حیث، مهم‌ترین مواد منشور در حوزه پیشگیری از خشونت علیه زنان مشتمل بر موارد زیر هستند:

- حق بر سلامت زنان (ماده ۳)؛
- حق بهره‌مندی از امنیت فردی (ماده ۱۳)؛
- حق بهره‌مندی از حریم خصوصی (ماده ۳۶)؛
- حق رهایی از ازدواج اجباری (ماده ۵۱)؛
- حق زنان و کودکان به رهایی از خشونت رفتاری و گفتاری (ماده ۵۴)؛
- حمایت از حقوق افراد محروم از آزادی در اماکن حبس و بازداشت (ماده ۶۴)؛
- حق بهره‌مندی از محیط عاری از آسیب‌های فردی و اجتماعی (ماده ۹۱).

۱-۲- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲

مهم‌ترین مواد حمایتی مندرج در این قانون به شرح زیر هستند:

- توجه به وضعیت زنان در تعیین نوع خدمات عمومی رایگان که به عنوان مجازات جایگزین در نظر گرفته می‌شود (ماده ۸۴)؛
- ممنوعیت آزار و اذیت زن باردار (ماده ۶۶۲)؛
- ممنوعیت برقراری روابط جنسی با زن بدون رضایت او در حالت خواب، بیهوشی و مستی (تبصره ۲ ماده ۲۲۴)؛
- ممنوعیت برقراری روابط جنسی با دختران نابالغ از طریق فریب آنها و یا تهدید و ربایش (تبصره ۲ ماده ۲۲۴)؛
- ممنوعیت نسبت دادن روابط نامشروع به زن توسط شوهر (بند ۲ ماده ۲۶۱)؛
- ممنوعیت ازاله بکارت دختران باکره بدون رضایت آنها (ماده ۶۵۸)؛
- جرم‌انگاری قطع و یا ناقص‌سازی جنسی زنان (ماده ۶۶۴)؛
- ضرورت پرداخت خسارت به زن چنانچه در مواقع برقراری رابطه جنسی با رضایت یا بدون رضایت با مرد و یا در رابطه جنسی با شوهر خود دچار افضاء شود (یعنی یکی شدن مجرای بول و حیض) (ماده ۶۶۰)؛
- جرم‌انگاری قطع و یا از بین بردن پستان زن و یا قدرت تولید شیر آن (مواد ۶۶۹ و ۶۷۰)؛
- جرم‌انگاری صدمه زدن به قدرت بارداری زن (ماده ۷۰۶) و یا قدرت لذت جنسی (ماده ۷۰۶) و نیز از بین بردن قدرت مقاربت کامل (ماده ۷۰۷)؛
- جرم‌انگاری از بین بردن امکان عادت ماهیانه زن (ماده ۷۰۸).

۱-۳- پیش بینی موادی با موضوع جرم‌انگاری مصادیقی از اعمال خشونت علیه زنان در لایحه اصلاح قانون

تعزیرات (موضوع اصلاح کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی) ۱۳۹۴

این لایحه که هم اکنون مراحل نهایی‌سازی را در معاونت حقوقی قوه قضاییه طی می‌کند، به‌ویژه با همکاری معاونت رییس جمهور در امور زنان و خانواده، مصادیقی از خشونت علیه زنان، از جمله خشونت خانوادگی را جرم‌انگاری نموده و علاوه بر آن ارتکاب جرم علیه زنان را از موارد تشدید مجازات مرتکب لحاظ نموده است.

۱-۴- پیش بینی امکان اعلام جرم توسط سازمان‌های غیردولتی زنان در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲

ماده ۶۶ از قانون مذکور، سازمان‌های غیردولتی فعال در حوزه حمایت از زنان را قانوناً مجاز داشته است تا جرایم ارتكابی علیه زنان را نزد مراجع ذیصلاح قضایی اعلام و در کلیه مراحل دادرسی حضور داشته باشند؛ لازم به ذکر است در فرض وجود بزه- دیده خاص، اعلام رضایت از وی برای اعلام جرم ضروری می‌باشد.

۱-۵- قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱

این قانون ضمن نظم‌دهی به سازوکار قانونی حمایت از نهاد خانواده، مشتمل بر مواد حمایتی خاص از زنان می‌باشد که از جمله آن می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- امکان مطالبه خسارات ناشی از برهم خوردن نامزدی (بند ۱ ماده ۴)؛
- جرم‌انگاری ازدواج زیر ۱۳ سال دختران در فرض عدم جواز از دادگاه صالح و رعایت منافع عالیه کودک (ماده ۵۰)؛
- توسعه مراکز مشاوره خانواده (مواد ۱۶ لغایت ۱۹)؛
- پیش‌بینی الزام زوج به ثبت واقعه نکاح، فسخ و انحلال آن (ماده ۲۰) و جرم‌انگاری عدم ثبت واقعه ازدواج، فسخ و انحلال نکاح از ناحیه زوج (ماده ۴۹)؛
- جرم‌انگاری انکار زوجیت (ماده ۵۲).

۱-۶- قانون مدنی مصوب ۱۳۰۷ و اصلاحات بعدی

پیش‌بینی حق تقاضای طلاق برای زن در صورتی که در زندگی با شوهر دچار عسر و حرج؛ یعنی سختی و مشقت شود (ماده ۱۱۳۰) و از جمله مصادیق عسر و حرج را سوءرفتار مستمر شوهر و یا غیبت متوالی ۶ ماهه و یا متناوب ۹ ماهه (اصلاحی ۱۳۸۱) عنوان داشته است.

۱-۷- قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی مصوب ۱۳۸۵ مجلس شورای اسلامی

این قانون در بخش‌های مختلف خود، موضوع حمایت از زنان و تأمین عدالت اجتماعی نسبت به ایشان را مورد توجه قرار داده است. ذیلاً مهم‌ترین محورهای مرتبط قانون مذکور خواهد آمد:

- بخش اول :
  - حق برخورداری از عدالت اجتماعی در اجرای قانون بدون لحاظ جنسیت (بند ۶)؛
- بخش دوم:
  - حق دختران بی‌سرپرست و بدسرپرست به برخورداری از حمایت و نظارت حکومت (بند ۱۹ از فصل اول)؛
  - حق زنان به بهره‌مندی از حمایت مادی و معنوی در ایام بارداری و شیردهی (بند ۳۴ فصل اول)؛
  - حق برخورداری مادران از امنیت مادی و معنوی؛ خصوصاً در ایام سالمندی و از کارافتادگی (بند ۳۸ فصل اول)؛
- بخش سوم:
  - حق بهره‌مندی دختران بی‌سرپرست، زنان مطلقه، بیوه، سالخورده، و خودسرپرست نیازمند از بیمه‌های عمومی، خدمات مددکاری و بیمه‌های خاص به‌ویژه در بخش بهداشت و درمان (بند ۵۷ فصل اول)؛
  - حق برخورداری زنان و دختران آسیب‌دیده جسمی، ذهنی، روانی و در معرض آسیب از امداد رسانی و توانبخشی مناسب (بند ۵۸ فصل اول)؛
  - حق بهره‌مندی زنان از اطلاعات، آموزش‌ها و کسب مهارت‌ها و امکانات کار جهت اشتغال مناسب و حق برخورداری از حمایت در این امور برای زنان خودسرپرست و سرپرست خانوار (بند ۱۰۲ از قسمت ب فصل سوم)؛
  - حق برخورداری از تأمین اجتماعی و تسهیلات اقتصادی (بند ۱۰۸ از قسمت ب فصل سوم).

۱-۸- قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۸۳

• ماده ۱ قانون:

- حمایت از مادران به خصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند (بند ح)؛
- حمایت از کودکان و زنان بی سرپرست (بند ط)؛
- ایجاد بیمه خاص بیوگان، زنان سالخورده و خودسرپرست (بند ی)؛
- کاهش نابرابری و فقر (بند ک).

• ماده ۴ قانون:

- حمایت از افراد جامعه در برابر رویدادهای اقتصادی، اجتماعی و پیامدهای سوء آنها؛ خصوصاً در زمینه بیکاری، بی سرپرستی، در راه ماندگی و پیری (بند د)؛
- تأمین حداقل زندگی برای همه افراد و خانواده‌هایی که درآمد کافی ندارند با اولویت افرادی که به دلایل جسمی و روانی قادر به کار نیستند (بند ه)؛
- تحت پوشش قرار دادن خانواده‌های بی سرپرست و زنان خودسرپرست (بند ز)؛
- فراهم‌سازی امکانات، آموزش بازتوانی و ایجاد مهارت‌های شغلی خانوارهای نیازمند (بند ح)؛
- حمایت از مادران به خصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند (بند ط).

۱-۹- قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی مصوب ۱۳۸۵

به موجب قانون مذکور، فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی که در ایران متولد شده یا حداکثر تا یک سال پس از تصویب این قانون در ایران متولد می‌شوند، می‌توانند بعد از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام تقاضای تابعیت ایرانی نمایند. بر اساس این ماده واحده، فرزندان موضوع این ماده قبل از تحصیل تابعیت نیز مجاز به اقامت در ایران هستند.

۱-۱۰- پیش بینی راهبردها و برنامه‌های حمایتی از کلیه افراد زیر ۱۸ سال (از جمله کودکان دختر) در برنامه عمل جامع حقوق کودک و نوجوان (سند ملی) در افق ۱۴۰۴؛ راهبردها و برنامه‌های اجرایی

این سند که در سال ۱۳۹۵ جهت اجرا به کلیه دستگاه‌های اجرایی ابلاغ شد، توسط مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک وزارت دادگستری و مشارکت کلیه دستگاه‌های قضایی و اجرایی و نیز بخش مدنی و سازمان‌های غیردولتی، تهیه و در این مرجع به تصویب رسید. این سند با لحاظ کلیه موازین حقوق داخلی و استانداردهای بین‌المللی؛ خصوصاً موازین مقرر در کنوانسیون بین‌المللی حقوق کودک، یازده راهبرد را در موضوع حمایت از کلیه افراد زیر ۱۸ سال تدوین و در زیر هر راهبرد، برنامه‌های اجرایی، فعالیت‌ها و شاخص‌های سنجش را برای عملیاتی‌سازی پیش‌بینی نموده است. از این حیث، مهم‌ترین برنامه‌های مرتبط این سند، با حمایت از کودکان و تأمین امنیت ایشان و اعتلای سلامت جسم و روان آنها به شرح زیر است:

- راهبرد ارتقاء وضعیت حقوق بنیادین کودک؛ شامل ممنوعیت تبعیض، حق حیات، تأمین منافع عالی‌ه ایشان و حق به شنیده شدن؛
- راهبرد ارتقاء روابط خانوادگی و مراقبت‌های جایگزین برای کودکان در معرض خطر و درخطر؛
- راهبرد گسترش مراقبت‌های ویژه برای کودکان در معرض خطر؛
- راهبرد گسترش فرهنگ دوستدار کودک (پرهیز از آداب و رسوم و رویه‌های مضر برای کودکان و تقویت آداب و رسوم

دوستدار کودک).

۱۱-۱- قانون پیشگیری از وقوع جرم مصوب ۱۳۹۴

این قانون به منظور پیش‌بینی، شناسایی و ارزیابی خطر وقوع جرم و اتخاذ تدابیر و اقدامات لازم برای از بین بردن و یا کاهش آن به تصویب رسیده و برای انجام این مهم شورای عالی پیشگیری از جرم را با حضور کلیه مسئولان ذی‌ربط قضایی و اجرایی پیش‌بینی نموده است. در پرتو این شورا می‌توان مقابله با بسیاری از رفتارهای خشونت‌آمیز علیه زنان را در دستور کار قرار داد.

۱۲-۱- اهداف و اصول تشکیل خانواده و سیاست‌های تحکیم و تعالی (مصوبه شورای عالی فرهنگی ۱۳۸۴)

این مصوبه، در بند ۴ بر ضرورت تأمین سلامت جسمی، روحی و اجتماعی زنان در تمامی مراحل زندگی و در بند ۶ بر حمایت از زنان و کودکان در برابر تعرض به آنها از ناحیه اعضای خانواده تأکید دارد.

۱۳-۱- سیاست‌های بهبود وضع گذران اوقات فراغت زنان و دختران مصوب ۱۳۸۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی

این سند بر تحقق محورهای زیر تصریح نموده است:

- پیشگیری و توانمندسازی زنان در مقابله با آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی زنان؛
- آگاهی از مسائل بهداشت جسمی، روانی، محیطی و تغذیه صحیح زنان و کودکان؛
- اطلاع از مهارت فرزندپروری؛ فنون و حقوق و تکالیف زوجین.

۱۴-۱- تصویب آیین‌نامه توانمندسازی سکونت‌گاه‌های غیررسمی (ستاد ملی توانمندسازی وساماندهی سکونت‌گاه‌های غیررسمی موضوع بند ۲ تصویب‌نامه شماره ۴۴۸۳۳/ت/۲۹۲۷۱ ه مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۲۶ هیئت وزیران)؛

۱۵-۱- آیین‌نامه اجرایی زنان و دختران در معرض آسیب اجتماعی و آسیب‌دیده اجتماعی (ویژه).

این آیین‌نامه ناظر بر اجرای مفاد آیین‌نامه اجرایی به شماره ۶۰۶۱۵/ت/۸۵ ه مورخ ۱۳۷۱/۰۳/۰۳ می‌باشد.

۲- طرح‌های پیش‌نویس قاعده‌ساز در موضوع حمایت از زنان و دختران در برابر خشونت

اهم اقدامات

۲-۱- تدوین پیش‌نویس لایحه جامع تأمین امنیت زنان در برابر خشونت در سال ۱۳۹۵

این لایحه که مشتمل بر مجموعه تدابیر احتیاطی، پیشگیرانه، حمایتی و جرم‌انگارانه در موضوع حمایت از زنان در برابر کلیه اشکال خشونت؛ از جمله خشونت خانگی و دیگر مصادیق خشونت می‌باشد، توسط معاونت رییس‌جمهور در امور زنان و خانواده تهیه و مشتمل بر فصول زیر است:

- فصل اول: کلیات و مفاهیم (تعریف مفهوم خشونت و شناسایی مصادیق آن)؛
- فصل دوم: تشکیلات و تدابیر و اقدامات پیشگیرانه و حمایتی:
- مبحث اول: تشکیل کمیته ملی تأمین امنیت زنان
- مبحث دوم: تشکیل صندوق حمایت از زنان
- مبحث سوم: تعیین وظایف نهادهای حکومتی و دستگاه‌های اجرایی؛
- فصل سوم: پیش‌بینی جرایم و مجازات‌ها جهت بی‌کیفرنماندن عاملان خشونت؛
- فصل چهارم: آیین دادرسی ویژه برای رسیدگی به جرایم با موضوع خشونت.

۲-۲- تدوین پیش‌نویس سند ملی تأمین امنیت زنان در روابط اجتماعی در سال ۱۳۹۵-۱۳۹۴

این سند که توسط دفتر امور زنان و خانواده وزارت کشور و در اجرای ماده ۲۲۷ برنامه پنجم توسعه کشور (۱۳۹۰ لغایت ۱۳۹۴) تهیه و تدوین شده، ابعاد مختلف لازم برای بهره‌مندسازی زنان و دختران از امنیت اجتماعی را مورد توجه قرار داده است و مطابق آن کلیه دستگاه‌های اجرایی ملزم هستند در راستای تأمین امنیت زنان و دختران در زندگی اجتماعی، راهبردهای مقرر در این سند را در تدوین برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی خود مدنظر قرار دهند. از جمله اهم راهبردهای مندرج در این سند می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- توسعه ظرفیت‌های ملی، محلی، منطقه‌ای و دولتی و غیردولتی دوستدار امنیت زنان و کودکان در روابط اجتماعی؛
- توسعه نظام عدالت‌محور و تنقیح و وضع قوانین در حوزه امنیت زنان و کودکان؛
- ایجاد وحدت و انسجام مدیریت در حوزه تأمین امنیت اجتماعی زنان و پرهیز از موازی‌کاری و پراکنده‌کاری. و از جمله مهم‌ترین اهداف راهبردی سند می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- ارتقاء سلامت زنان و کودکان در ابعاد مختلف جسمی، روانی، اجتماعی و عاطفی؛
- توسعه زیرساخت‌های سازمانی، حقوقی، انسانی و اطلاعاتی جهت بهبود وضعیت زنان؛
- هماهنگ‌سازی اقدامات دستگاه‌های ذی‌ربط در حوزه زنان؛
- غنابخشی به اوقات فراغت زنان؛
- توان‌افزایی مسئولین ذی‌ربط در حوزه زنان؛
- پیش‌بینی، پیش‌گیری، کنترل و مقابله با آسیب‌های اجتماعی پیش‌روی زنان؛
- بازتوانی و بازپروری زنان و کودکان دارای معلولیت؛ و آسیب‌دیده؛
- الزام دستگاه‌ها به سیاست‌گذاری‌های دانش بنیان در حوزه زنان.

۲-۳- اصلاح قانون مبارزه با قاچاق انسان مصوب ۱۳۸۳ در تطبیق با موازین بین‌المللی قاچاق انسان؛ خصوصاً پروتکل الحاقی به کنوانسیون بین‌المللی جرایم سازمان یافته بین‌المللی با عنوان پیشگیری، سرکوب و مجازات قاچاق انسان؛ به‌ویژه زنان و کودکان، مصوب ۲۰۰۲

در اصلاح قانون مذکور که بنا بر آن است در قالب لایحه اصلاح قانون تعزیرات موضوع اصلاح کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی ادغام شود، خصوصاً با هدف پیشگیری از بهره‌کشی زنان و کودکان، ابعاد زیر مورد توجه قرار گرفته است:

- قاچاق فرامرزی که مبتنی بر خروج یا وارد ساختن یا حمل و نقل غیر مجاز فرد از مرزهای کشور به منظور بهره‌کشی؛ اعم از بهره‌کشی جنسی، کار یا خدمات اجباری، بردگی یا رویه‌های مشابه بردگی، برداشتن اندام‌های بدن و ازدواج است با در نظر گرفتن مجازات شدیدتر و نگاه جامع‌تر در تعیین مصادیق و عنصر مادی جرم مورد توجه قرار گرفت؛
- اعمال کسانی که تحت عناوین مجاز قانونی؛ از قبیل ازدواج موقت، اقامت، فرزند خواندگی، تحصیل یا کار موجبات خروج زنان، دختران و اطفال و افراد دارای معلولیت را از مرزهای کشور به منظور بهره‌کشی فراهم نماید، جرم‌انگاری شده است.

۴-۲- پیش‌بینی مقابله با سوءرفتار نسبت به کودکان در لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان

این لایحه که هم‌اکنون در دستور کمیسیون حقوقی - قضایی مجلس شورای اسلامی قرار دارد، بسیاری از موارد ارتکاب خشونت علیه کودکان؛ از جمله ممانعت از تحصیل آنها را جرم‌انگاری نموده است.

۵-۲- تدوین لایحه تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی

در این مورد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سال ۱۳۹۵ لایحه‌ای را با عنوان «لایحه تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی» تهیه و تدوین نموده است که هم‌اکنون در نوبت رسیدگی کمیسیون امور اجتماعی و دولت الکترونیک قرار دارد.

۳- اقدامات اجرایی در موضوع حمایت از زنان و دختران در برابر خشونت

اهم اقدامات

۳-۱- ایجاد جایگاه دستیار ویژه رییس‌جمهور در حقوق شهروندی، ۱۳۹۵

منشور حقوق شهروندی سال ۱۳۹۵ جهت نظارت، هماهنگی و پیگیری اجرای تعهدات مندرج در منشور، در قسمت مربوط به سازوکار اجرایی، نهادی جدید را به عنوان دستیار ویژه رییس‌جمهور برای امور حقوق شهروندی پیش‌بینی نموده است.

۳-۲- تقسیم کار ملی برای تحقق دستور کار توسعه پایدار ۲۰۳۰

دبیرخانه کمیته ملی توسعه پایدار (متشکل از وزارت راه و شهرسازی، بهداشت، درمان و آموزش عالی، امور خارجه، ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات، جهاد کشاورزی، نیرو، کشور، معدن، صنعت و تجارت، فرهنگستان علوم، تشکلهای مردمی، شورای عالی حفاظت محیط‌زیست، علوم، تحقیقات و فن‌آوری، سازمان هواشناسی، سازمان برنامه و بودجه) که امور مربوط به تحقق اهداف

توسعه پایدار ۲۰۳۰ را عهده‌دار است، در سال ۱۳۹۵، معاونت رییس‌جمهور در امور زنان و خانواده را به عنوان متولی اصلی تحقق آرمان پنجم (عدالت جنسیتی و توانمندسازی زنان) تعیین نموده است و مقرر شد تا این معاونت، ضمن تشکیل کمیته‌های تخصصی برای تعیین شاخص‌های لازم برای تحقق آرمان پنجم، از همکاری و هماهنگی دیگر دستگاه‌های اجرایی و قضایی بهره‌گیری نماید.

نخستین کمیته مشورتی در این موضوع با حضور نمایندگان کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط دولتی و نیز فعالان مدنی مرتبط در سال ۱۳۹۵ برگزار شد تا تمامی اهداف خرد و شاخص‌های لازم برای تحقق عدالت جنسیتی و توانمندسازی زنان و نیز سنجش میزان تحقق آن در بازه زمانی مختلف، امکان‌پذیر شود. از جمله اهداف خرد این آرمان نیز مقابله با ازدواج‌های زودهنگام زیر سنین قانونی می‌باشد.

۳-۳- تهیه و تدوین پیش‌نویس طرح جامع فوریت‌های اجتماعی در بلایا

این پیش‌نویس توسط مرکز ارائه خدمات اجتماعی تخصصی به‌موقع و در دسترس با اورژانس اجتماعی (مرکز فوریت‌های اجتماعی) وابسته به معاونت اجتماعی سازمان بهزیستی کشور در سال ۱۳۹۳ تهیه شده است.

۳-۴- راه‌اندازی دفاتر ارشاد و حمایت از زنان و کودکان در مجتمع‌های قضایی

قوه قضاییه، به جهت فراهم آوردن امکان مشاوره‌های دسترس‌پذیر و رایگان برای زنان و کودکان؛ خصوصاً در سطوح استانی و در مناطق دور از مرکز، مبادرت به راه‌اندازی دفاتر ویژه با عنوان ارشاد قضایی در کلیه مجتمع‌های قضایی و راه‌اندازی دفتر حمایت از زنان و کودکان در دادگاه‌های خانواده نموده است؛ به نحوی که حتی افرادی که فاقد پرونده در مراجع قضایی هستند، از امکان اخذ مشاوره دفاتر ارشاد قضایی بهره‌مند می‌باشند.

۳-۵- راه‌اندازی خطوط هات لاین (Hot Line) در موضوع ارائه مشاوره حقوقی به شهروندان از جمله زنان

- قوه قضاییه به منظور مشاوره حقوقی رایگان، آنلاین و دسترس‌پذیر به شهروندان، مبادرت به راه‌اندازی خطوط آنلاین تلفنی (۱۲۹) نموده است که امر مشاوره حقوقی رایگان در موضوعات متعدد؛ از جمله موارد مرتبط به خشونت را عهده‌دار هستند؛
- همچنین معاونت امور اجتماعی سازمان بهزیستی کشور با خطوط آنلاین تلفنی (۱۲۳)، ارائه مشاوره به قربانیان خشونت خانگی را بر عهده دارد و علاوه بر آن، با اختصاص خط آنلاین (۱۴۸۰) زنان و دختران در معرض خشونت را مورد مشاوره رایگان قرار می‌دهد؛
- معاونت امور اجتماعی سازمان بهزیستی، خط مشاوره تلفنی آنلاین اعتیاد را نیز راه‌اندازی نموده است. این خط به صورت روزانه حتی در ایام تعطیل به صورت رایگان و آنلاین به مراجعات تلفنی در موضوع سوءمصرف مواد پاسخ می‌گوید و از این طریق مهارت‌های رفتاری اعضای خانواده و خصوصاً زنان را در نحوه برخورد علمی با این مسئله سامان‌دهی می‌نماید.
- همچنین معاونت امور اجتماعی سازمان بهزیستی کشور، با راه‌اندازی پایگاه اینترنتی ([Http://123.behzisti.ir](http://123.behzisti.ir)) به صورت برخط به مشاوره حقوقی زنان و کودکان می‌پردازد.

۳-۶- ایجاد مراکز مشاوره در جوار دادگاه‌های خانواده

قوه قضاییه بنا بر تکلیف مندرج در قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱ در صدد آن است که زمینه‌های لازم جهت راه‌اندازی مراکز مشاوره در جوار دادگاه‌های خانواده را فراهم آورد.

۳-۷- دفاتر وابسته به معاونت اجتماعی سازمان بهزیستی کشور

۳-۷-۱- دفتر توانمندسازی خانواده و زنان

این دفتر جهت توانمندسازی و ارائه خدمات حمایتی به افراد و گروه‌هایی که بنا به دلایل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی از روال عادی زندگی بازمانده و در وضعیت اضطراری قرار دارند، ایجاد شده و گروه هدف آن زنان سرپرست خانوار، زنان و دختران خودسرپرست و خانواده‌های نیازمند می‌باشند؛ از جمله اقدامات این دفتر می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- توانمندسازی ۱۲۰۰۰ خانواده‌های نیازمند تحت پوشش در سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴؛
- توسعه و ایجاد ۳۴۴ کلینیک مددکاری اجتماعی؛
- برقراری بیمه تأمین اجتماعی برای ۴۴۰۰۰ نفر از زنان و دختران روستایی و عشایری و ۵۳۰۰۰ نفر از زنان شهری
- ارائه خدمات اجتماعی به چندقلوها (به ۲۳۲۵۲ نفر قل).

۳-۷-۲- مرکز ارائه خدمات اجتماعی تخصصی به موقع و در دسترس با اورژانس اجتماعی (مرکز فوریت‌های اجتماعی)

هدف این مرکز شناسایی، کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی کشور و افزایش ارائه مداخلات روانی - اجتماعی در موقعیت‌های بحران فردی، خانوادگی و اجتماعی می‌باشد. گروه هدف مرکز مشتمل است بر زنان و دختران آسیب‌دیده اجتماعی، زنان و دختران در معرض بحران و آسیب‌دیده اجتماعی حاد، همسران آزاردیده، دختران فراری از منزل و زوجین دارای اختلاف خانوادگی حاد و از جمله فعالیت‌های آن می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ارائه خدمات تخصصی به ۲۶۰۰۰ نفر در ۱۶۸ مرکز مداخله در بحران‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی؛
- خدمات سیار اورژانس اجتماعی از طریق راه‌اندازی ۳۰۰ خودرو فعال در سطح کشور تعداد ۳۰۰ و شناسایی ۱۱۸۹۳۹ فرد نیازمند دریافت خدمات تخصصی؛
- راه‌اندازی خط تلفن اورژانس اجتماعی (۱۲۳) و تعداد ۱۵۳ خط تلفن فعال در سطح کشور؛
- تهیه و تدوین پیش‌نویس طرح جامع فوریت‌های اجتماعی در بلایا؛
- ارائه خدمات اجتماعی مبتنی بر جامعه و راه‌اندازی ۱۴۶ پایگاه خدمات اجتماعی فعال در مناطق حاشیه‌نشین و آسیب‌زا.

۳-۷-۳- دفتر امور شبه خانواده

هدف این دفتر عبارت است از توانمندسازی کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست با تأکید بر حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها.

۳-۷-۴- دفتر امور کودکان و مهدهای کودک

این دفتر که هدف آن تأمین شرایط زندگی سالم برای کودکان می‌باشد، تا کنون مبادرت به ایجاد ۱۲۰۰ مهدکودک در مناطق محروم، آسیب‌زا و سکونت‌گاه‌های غیررسمی نموده و بخشی از شهریه کودکان سه دهک پایین درآمدی را متقبل شده است.

۳-۷-۵- دفتر امور آسیب‌دیدگان اجتماعی

این دفتر بر آن است تا جهت کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی و با تکیه بر رویکردهای علمی نوین، خدمات روانی - اجتماعی را در ابعاد مختلف فردی، خانوادگی و اجتماعی به گروه هدف ارائه دهد. گروه هدف این دفتر، زوجین متقاضی طلاق، دختران و زنان آسیب‌دیده اجتماعی، دختران در معرض آسیب‌های اجتماعی، زنان و دختران در معرض خشونت و خشونت دیده و افراد دارای اختلال هویت جنسی هستند. و از جمله اهم اقدامات عملی این دفتر می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- راهاندازی ۲۶ مرکز حمایت و بازپروری زنان و دختران آسیب‌دیده اجتماعی در ۲۳ استان کشور در سال ۱۳۹۳؛
- راهاندازی ۳۱ خانه سلامت دختران در معرض آسیب‌های اجتماعی در سال ۱۳۹۳؛
- راهاندازی ۱۸۵ مرکز مداخله در خانواده به منظور کاهش طلاق در ۳۱ استان کشور در سال ۱۳۹۳؛
- حمایت از مبتلایان به اختلال هویت جنسی در تمامی ۳۱ مرکز مداخله در بحران‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی؛
- راهاندازی مراکز حمایتی - آموزشی روزانه کودک و خانواده در ۴ استان و؛
- راهاندازی خانه امن زنان و دختران در معرض خشونت و خشونت دیده در ۱۷ مرکز ۱۵ استان کشور.

۳-۸- کمیته پیشگیری از خشونت قوه قضاییه

معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضاییه، در سال ۱۳۹۳ کمیته پیشگیری از خشونت را جهت بررسی تخصصی موضوع و با حضور بیش از سی دستگاه دولتی و غیردولتی و نیز صاحب‌نظران تشکیل داد و متعاقباً چهار کارگروه زیر را در ذیل این کمیته ایجاد نمود:

- کارگروه مداخلات فرهنگی - اجتماعی؛
- کارگروه مداخلات حقوقی - قضایی؛
- کارگروه خدمات سلامت - محور؛
- کارگروه سامان‌دهی و حمایت از قربانیان خشونت

هدف از تشکیل کارگروه‌های فوق آن بود تا ضمن بررسی تخصصی موضوع خشونت و کلیه اشکال آن، راهکارهای کاربردی و جامع جهت پیشگیری از وقوع خشونت و حمایت از قربانیان، با حضور نمایندگان کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط و نیز نمایندگان جامعه مدنی و سازمان‌های غیردولتی و متخصصان این حوزه، طراحی و اجرا شود.

۳-۹- انعقاد تفاهم‌نامه‌های بین‌دستگاهی فی‌مابین معاونت رییس‌جمهور در امور زنان و خانواده و دستگاه‌های دولتی و غیردولتی و بسته‌های پیشنهادی حمایتی

- در بین تفاهم‌نامه‌های مذکور این معاونت از جمله می‌توان به انعقاد تفاهم‌نامه با سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، وزارت نیرو و کمیته امداد اشاره نمود که هدف آن ایجاد هماهنگی بین‌دستگاهی و استفاده کارآمد از کلیه ظرفیت‌ها و منابع جهت حمایت از زنان، توانمندسازی و توان‌افزایی ایشان و ارتقاء وضعیت آنها در جمیع حوزه‌های مربوط به امور خصوصی و عمومی است؛ از این بین، اشاره به تفاهم‌نامه‌های زیر حائز اهمیت است:
  - تفاهم‌نامه با سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور در سال ۱۳۹۴ جهت ارائه خدمات مشاوره‌ای، مالی و حقوقی به زنان زندانی و خانواده‌های ایشان و یا خانواده‌های زندانیان؛
  - تفاهم‌نامه با معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضاییه در سال ۱۳۹۴ جهت تلاش جهت ترویج، تقویت و نهادینه‌سازی عدالت جنسیتی در نهاد خانواده و تعادل و انسجام بخشی به روابط زوجین و ارتقای شاخص‌های مرتبط با زنان، کودکان و خانواده در کشور؛
  - تفاهم‌نامه با کانون وکلای دادگستری مرکز (نهاد غیردولتی) در سال ۱۳۹۴ جهت حمایت حقوقی کیفی و توانمندسازی و

بهره‌مند سازی زنان فاقد توانایی مالی پرداخت حق مشاوره و حق الوکاله از مشاوره حقوقی رایگان و حسب ضرورت برخورداری از وکیل معاضدتی در امور حقوقی و بهبود نظام حقوقی کشور و اجرایی‌سازی برنامه‌های حمایت حقوقی از زنان و کودکان؛

- تفاهم نامه با وزارت آموزش و پرورش در سال ۱۳۹۳ جهت افزایش پوشش تحصیلی دختران دانش آموز با اولویت مناطق محروم، عشایر و کمتر توسعه یافته و تقویت، توسعه، ترویج و نهادینه‌سازی مفهوم عدالت جنسیتی در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و فرهنگی مرتبط با دختران در برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران برای بازه زمانی ۱۳۹۵ لغایت ۱۳۹۹؛
- تفاهم نامه با نهاد ملی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران در سال ۱۳۹۴ به منظور بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و امکانات آموزشی، پژوهشی و فرهنگی و تعامل و هم‌افزایی با مراکز علمی، دانشگاهی، حوزوی، گفتمان‌سازی و تبادل تجارب و اطلاعات و بهره‌برداری از توانمندی‌های تخصصی و امکانات طرفین و ایجاد بسترهای مناسب جهت ارتقای آگاهی‌های عامه در حوزه حقوق زنان و کودکان، و آسیب‌شناسی مسائل مرتبط به حوزه زنان و خانواده به تفکیک اولویت‌های استانی.

۳-۱۰- برگزاری سلسله نشست‌های علمی نقش رهبران دینی در پیشگیری از خشونت علیه کودکان

این نشست‌ها در بازه زمانی شش ماهه و در قالب چهار نشست مجزا، توسط مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک وزارت دادگستری و با مشارکت دستگاه‌های سیاست‌گذاری (مجمع تشخیص مصلحت نظام)، قضایی، و اجرایی ذی‌ربط در حوزه بازشناسی مصادیقی از خشونت علیه کودکان؛ خصوصاً کودکان دختر برگزار و در آن مهم‌ترین چالش‌های حقوقی در این موضوع؛ به‌ویژه در موضوع تبعیض علیه دختران، ازدواج و بارداری زودهنگام، خشونت جنسی و غیره به بحث و تبادل نظر رهبران دینی و علمای حقوق و فعالان حوزه کودک واگذار شد و بنا برآن است تا ماحصل این نشست‌ها در قالب دفترچه‌های راهنما پیش روی مقامات تصمیم‌ساز در حوزه کودک قرار گیرد.

۳-۱۱- حمایت از برگزاری نشست تخصصی سلامت زنان و رفتارهای پرخطر با تمرکز بر تن فروشی (پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی)

این طرح با همکاری موسسه مطالعات و تحقیقات زنان و کارگروه تخصصی پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری با هدف فراهم نمودن زمینه اجرای برنامه پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و برنامه توسعه توانایی‌های سازمان‌های مردم‌نهاد، شناسایی عوامل ایجادکننده، آسیب‌رسان و مضر در سلامت زنان و رفتارهای پرخطر، شناخت عوامل بازدارنده در رشد فکری و اجتماعی زنان دارای رفتار پرخطر، پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی مبتلا به زنان و خانواده‌ها و به منظور واکاوی عوامل ایجادکننده، آسیب‌رسان و مضر در سلامت زنان و رفتارهای پرخطر، از طریق برگزاری ۱ نشست تخصصی ۳ ساعته با حضور ۲۰۰ نفر از اساتید، پژوهشگران، دانشجویان و نمایندگان سازمان‌های مردم‌نهاد طی سال ۹۴ انجام پذیرفته است.

۳-۱۲- نشست تخصصی بررسی مسائل و چالش‌های مرتبط با ازدواج زودهنگام دختران، زمستان ۱۳۹۴

مرجع ملی حقوق کودک متعاقب مکاتبه این معاونت با وزیر دادگستری در موضوع ازدواج زودهنگام دختران، «بررسی مسائل و چالش‌های مرتبط با ازدواج زودهنگام» دختران را در دستور اقدام کارگروه تخصصی حقوقی و قضایی این مرجع قرار داد و نخستین جلسه کارگروه با حضور نمایندگان دستگاه‌های ذی‌ربط در محل آن مرجع برگزار و خلاءهای قانونی و تشکلت رویه دادگاه‌ها در صدور اجازه‌نامه موضوع ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی و نیز رویه دفاتر ازدواج در ثبت ازدواج‌های زیر سنین قانونی، مورد بررسی اعضاء قرار گرفت.

۳-۱۳- برگزاری نشست علمی امکان‌سنجی ازدواج زودهنگام از منظر نظام حقوقی ایران، اندیشه اسلامی و

موازین بین‌المللی در سال ۱۳۹۵

معاونت رییس‌جمهور در امور زنان و خانواده با همکاری مشترک کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران، در تاریخ ۱۳۹۵/۰۲/۲۰ نشست فوق را برگزار نمود. هدف از برگزاری آن بود که با دعوت از مجریان و پژوهشگران ذی‌ربط، راهکارهای عملیاتی برای خروج از مسأله ازدواج‌های زودهنگام و اجباری زیر سنین قانونی و مغایر شرایط مقرر در ماده ۱۰۴۱ قانون مدنی، ارائه شود و در این راهکار، هم موازین دینی، هم موازین حقوق داخلی کشور، و هم تعهدات بین‌المللی دولت، مورد توجه واقع شود تا بهترین راهکار برای صیانت از منافع عالی‌ه کودکان در برابر ازدواج‌های زیرسنین قانونی فراهم شود.

۳-۱۴- حمایت از ساخت فیلم مستند ازدواج زنان با اتباع بیگانه

مسئله ازدواج غیرقانونی تبعات جبران‌ناپذیری از جمله تولد فرزندان بی هویت که باعث بروز هنجار شکنی‌های اجتماعی گشته و به تدریج به فشارها و تعارضات روانی بدل می‌شود، فروپاشی بنیان خانواده به علت عدم تعهد مهاجران غیرقانونی به زندگی از دیگر عواقب این مسئله است؛ لذا گستردگی تبعات ازدواج‌های غیرقانونی ضرورت تهیه فیلم مستندی در این زمینه با هدف شناسایی زنان گرفتار ازدواج‌های غیرقانونی، آسیب‌شناسی معضلات ازدواج با اتباع خارجی با توجه به تنوع قومیتی، فرهنگی، مذهبی و اقتصادی، اطلاع‌رسانی پیامدهای ازدواج با اتباع خارجی و پیشگیری از آن و دریافت راه‌کارهای فرهنگی، اجتماعی مقتضی به جهت مواجهه با این پدیده را ایجاب نموده است. این مستند در اواخر سال ۱۳۹۴ در سه استان سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی و آذربایجان غربی تهیه شده است و جهت حساس‌سازی مسئولان و ایجاد زمینه لازم برای انجام اصلاحات قانونی، در دولت و مجلس ارائه خواهد شد.

۳-۱۵- برگزاری نشست تخصصی زن، امنیت و توسعه پایدار

یکی از مهم‌ترین راهبردهای دولت یازدهم در عرصه بین‌الملل ایجاد تفاهم و تقویت همگرایی بین کشورهای منطقه در موضوعات مختلف با محوریت تقویت گفت‌وگو و صلح و امنیت است. در همین راستا یکی از مهمترین ابتکارات دولت یازدهم پیشنهاد قطعنامه «جهان علیه خشونت و افراطی‌گرایی» بود که در مجمع عمومی سازمان ملل تصویب شد. این در حالی است که طی چندسال اخیر موج افزایش افراطی‌گرایی خشونت‌آمیز و تروریسم به یکی از اولویت‌های نگران‌کننده در بین کشورهای منطقه تبدیل شده و زنان و دختران مهمترین قربانیان آن محسوب می‌شوند.

از این حیث، معاونت رییس‌جمهور در امور زنان و خانواده نشست تخصصی با موضوع «زن، امنیت و توسعه پایدار» را در حاشیه دومین همایش و نمایشگاه بین‌المللی نقش‌آفرینی زنان در توسعه پایدار در تاریخ ۲۷ شهریور ۱۳۹۴ با دعوت تعدادی از مسئولین بلندپایه و فعالان حوزه زنان سایر کشورها به منظور بررسی ابعاد این موضوع مهم و هم‌افزایی زنان مسلمان برگزار کرد. در این نشست حقوقی معاون رئیس‌جمهور در امور زنان و خانواده، معاون وقت حقوقی رئیس‌جمهور، وزیر امور زنان و خانواده جمهوری افغانستان و هیئت عالی رتبه همراه، معاون رئیس کمیته دولتی زنان آذربایجان، وزیر سابق و مشاور امور زنان عراق، رئیس دپارتمان خانواده سازمان همکاری‌های اسلامی و نماینده کمیسیون حقوق بشر اسلامی و فعالان حوزه زنان در عرصه ملی و بین‌المللی در سطح دولتی و غیردولتی حضور داشتند. از جمله محورهای نشست موارد زیر بودند:

- تبیین نقش زنان در برقراری امنیت برای تحقق توسعه پایدار؛
- حقوق بشردوستانه ناظر به زنان و کودکان از منظر اسلام و حقوق بین‌الملل و ابعاد نقض آن توسط گروه‌های تروریستی و افراطی در منطقه؛

- معرفی کرامت انسانی زن در اسلام و ابعاد نقض آن توسط گروه‌های تروریستی؛
- هم‌گرایی در اقدامات و کمک‌های بشردوستانه به زنان و کودکان قربانی جنایات گروه‌های تروریستی و هم‌افزایی برای پایان بخشیدن به خشونت و افراطی‌گری و مجازات عاملان آن.

۴- فعالیت‌های مطالعاتی و انتشاراتی

اهم اقدامات

۴-۱- طرح پژوهشی چالش‌های خشونت علیه زنان نابارور و تأثیر اجرای راهکارهای مقابله با آن در زنان نابارور استان آذربایجان غربی (در دست انجام)

این پژوهش با هدف تعیین چالش‌های خشونت علیه زنان نابارور، تعیین راهکارهای مقابله با آن در زنان نابارور مراجعه کننده به مراکز ناباروری، تعیین الگو، حیطه‌ها و عوامل تعیین کننده خشونت بر علیه زنان نابارور، تعیین برنامه مداخله مشاوره - محور در راستای الگوها و حیطه‌های شناسایی شده، اجرا و ارزش‌یابی مداخلات انجام یافته بر اساس اولویت‌های استخراج شده در جهت تغییر وضعیت خشونت با همکاری دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در دست انجام می‌باشد.

۴-۲- تأملی بر بایسته‌های نظام حقوقی کشور در حوزه جرایم اسیدپاشی با تأکید بر ضرورت ترمیم مؤثر خسارات وارد بر قربانیان

با توجه به اینکه قربانیان اسیدپاشی به دلیل عوارض جسمی مشهود در ناحیه سر و صورت و خسارات معنوی ناشی از زوال در عملکردهای معمول زندگی و کسر زیبایی و لطامات جبران ناپذیر مادی و معنوی و فشار روانی وارده به خانواده- های آنان، آماج آسیب‌های اجتماعی در اشکال و انحاء مختلف قرار گرفته و جامعه نیز در کلیت خود از توالی فاسد منبعث از آسیب‌های اجتماعی موصوف، مصون نخواهد ماند؛ لذا ارائه راهکار، جهت برون رفت از این مسأله چندوجهی، مستلزم در پیش گرفتن رویکردی جامع و تعیین و تدوین تدابیر مقتضی در سه بعد مشخص: الف: چگونگی تشفی خاطر بزه‌دیدگان و ترمیم کلیه خسارات وارده به ایشان؛ اعم از خسارات مادی و معنوی؛ ب: تعقیب و سزادهی متهمان و ج: پیشگیری و بازدارندگی از تکرار حوادث مشابه خواهد بود. بر این اساس گزارش مطالعاتی - راهبردی حاضر در سال ۱۳۹۴ به تفکیک، چالش‌های نظام حقوقی کشور و مهم‌ترین خلاءهای قانونی پیش‌روی ترمیم خسارات وارده به قربانیان و نیز راهکارهای لازم برای برون‌رفت از این مسئله را در سه محور فوق تهیه و تنظیم و تقدیم رئیس جمهور نمود.

۴-۳- تهیه گزارش آسیب‌شناسی قانونی ازدواج‌های زود هنگام زیر سنین قانونی در سال ۱۳۹۴

این گزارش توسط معاونت رییس‌جمهور در امور زنان و خانواده تهیه و به مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک وزارت

دادگستری تقدیم شد. متعاقباً مرجع ملی، جلسه‌ای را با حضور مسئولان دولتی ذی‌ربط برگزار و خلاءهای قانونی و اجرایی منتهی به ازدواج‌های زودهنگام را بررسی و راهکارهایی را در این موضوع تدوین نمودند.

۴-۴- ترجمه کتاب راهنمای برنامه‌های ملی اقدام در مورد خشونت علیه زنان نهاد ملل متحد برای برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان (زنان ملل متحد) و پویش دبیرکل ملل متحد برای پایان‌دهی به خشونت علیه زنان، (Handbook for National Action Plans on Violence against Women) ۲۰۱۲

ترجمه کتاب راهنمای مذکور که توسط معاونت رییس‌جمهور در امور زنان و خانواده شروع شده است، اکنون مراحل نهایی را سپری می‌کند و این امیدواری می‌رود که براساس داده‌های حاصل از این کتاب راهنما برنامه ملی اقدامی را در این موضوع تدوین کرد که در آن، هم میانی بومی و اعتقادی ما لحاظ شود، هم عوامل و متغیرهای شکل‌گیری و بروز خشونت، متناسب با جامعه ایران، در نظر گرفته شود و هم از تمامی ظرفیت‌ها و امکانات جامعه ایرانی در بخش دولتی و غیردولتی استفاده به عمل آید.